

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست عمومی ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه و تقریر و بیان تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات

به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۱۸/جمادی الثانی/۱۴۴۶ هـ، ق مطابق ۳۰/قوس/۱۴۰۳ هـ، ش

نماز وقتی قبول میشود که به طریقه درست و صحیح اداء گردد

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الملك الجبار، الواحد القهار، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، رب السموات والأرض وما بينهما العزيز الغفار، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله المصطفى المختار، صلى الله عليه وعلى آله وصحبه الأخيار، أما بعد :

قال الله سبحانه وتعالى : { وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ (۲۵) وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ } الشورى: (۲۶)

حضار محترم وشنوندگان گرامی!

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

بعد از ایمان برای قبولیت هر عبادت دو شرط است؛ یکی اینکه عبادت خالصاً بخاطر حصول رضای الله تعالی باشد، و دیگر اینکه عبادت باید به آن طریقه ای اداء شود که رسول الله صلی الله علیه وسلم آنرا اداء کرده است. اگر کسی سالهای سال عبادت کند تا وقتی که رضای الله تعالی در آن ملحوظ نباشد اینچنین عبادت نزد الله تعالی مقبول نیست. طوریکه الله تعالی فرموده است: { وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ } البينة: (۵)

ترجمه: حال آنکه مامور نبودند؛ مگر اینکه الله را خالصانه عبادت کنند که برای او دین و عبادت خود را خالص سازند و متنفر از دین های باطل باشند و نماز را برپا کنند و زکات را بدهند و این است دین راست و درست.

اگر کسی سالهای سال عبادت کند؛ اما مخالف طریقه رسول الله علیه وسلم باشد، نزد الله تعالی مقبول نیست تنها آن عبادتی قبول میشود که به طریقه صحیح و درست اداء کرده شود، نماز باشد، روزه و یا سایر عبادات، الله تعالی فرموده است: { قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ } آل عمران: (۳۱)

ترجمه: بگو اگر شما الله را دوست دارید پس از من پیروی کنید تا الله شما را دوست بدارد و گناهان شما را بیامرزد و الله آمرزنده و مهربان است.

نماز که رکن بزرگ اسلام است و به واسطه نماز مسلمان به الله تعالی نزدیک میشود به شرط اینکه نماز مسلمان به درگاه الله تعالی قبول شود. و نماز مسلمان وقتی قبول میشود که به طریقه صحیح و درست اداء شود؛ شرطها، فرائض، واجبات، سنت ها و آداب به طریقه درست در آن رعایت شود.

الله تعالی هرباریکه در مورد نماز در قرآن کریم حکم کرده است؛ اینطور فرموده است: (أَقِيمُوا الصَّلَاةَ) یا (وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ) اینطور فرموده است (افعلوا الصلاة) یا (ادوا الصلاة) مراد از اقامه نماز؛ رعایت کردن شرایط، ارکان، واجبات، سنت ها، آداب آن و نماز را در وقت معینه اداء کردن است.

امام زمخشری رح که در لغت عربی امام بزرگی است؛ او در مورد معنی اقامه نماز نوشته است: (ومعنى اقامة الصلاة تعديل أركانها وحفظها من ان يقع زيغ في فرائضها وسننها وآدابها). تفسیر الکشاف (۸۱/ ۱)

ترجمه: او در معنی (اقامة الصلاة) میگوید: مراد تعدیل ارکان نماز است و نماز را حفاظت کردن از اینکه در فرائض، واجبات، سنت ها و آداب آن انحرافی واقع نشود.

همچنان رسول الله صلی الله علیه وسلم به مالک ابن الحویرث ورفقای او فرمودند: (صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أَصْلِي) صحیح البخاری (۱۲۸/ ۱) ترجمه: و شما نماز بخوانید طوریکه من را دیدید که چگونه نماز میخوانم.

اگر در نماز شرطها، ارکان و واجبات به طریقه صحیح مراعات نشود؛ این چنین نماز نزد الله تعالی منظور نیست. بلکه نماز ناقص است و نماز ناقص گرفته میشود و به روی نماز گذار زده میشود. در حدیث شریف آمده است: عَنْ عَبْدِ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِذَا أَحْسَنَ الرَّجُلُ الصَّلَاةَ فَأَتَمَّ رُكُوعَهَا وَسُجُودَهَا قَالَتْ الصَّلَاةُ: حَفِظَكَ اللَّهُ كَمَا حَفِظْتَنِي فَتَرَفَعُ، وَإِذَا أَسَاءَ الصَّلَاةَ فَلَمْ يَتِمَّ رُكُوعَهَا وَسُجُودَهَا قَالَتْ الصَّلَاةُ: ضَيَعَكَ اللَّهُ كَمَا ضَيَعْتَنِي فَتَلُفُّ كَمَا يَلُفُّ الثَّوْبُ الْخَلْقَ فَيُضْرَبُ بِهَا وَجْهَهُ». مسند أبي داود الطيالسي (۴۷۹/ ۱)

ترجمه: از عباده بن صامت رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: هرگاه شخصی نماز را به طریقه درست اداء کند، رکوع و سجده، تعدیل ارکان را رعایت نماید، نماز میگوید: الله تعالی تو را حفاظت کند طوریکه تو من را حفاظت کردی، سپس این نماز به مقام بالا میرود اما وقتیکه (یک شخص) نماز را به طریقه نادرست اداء کند. رکوع و سجده را پوره اداء نکنند نماز میگوید: الله تعالی اینطور تو را ضایع کند، طوریکه تو من را ضایع کردی؛ پس نماز درهم پیچانده میشود طوریکه لباس فرسوده به هم پیچانده میشود. سپس به روی نماز گذار زده میشود.

امام محمد بن نصر مروزی رح می فرماید: در نماز اعمال خارج نماز را انجام دادن بعضی آن اعمالی است که نماز را فاسد میکند و بعضی دیگر طوری است که به واسطه آن عمل سجده سهو لازم میشود و بعضی دیگر طوری است که ثواب نماز را کم میکند تمام اهل علم به این اجماع دارند و وقتیکه کدام عضو از اعضای بدن خارج از اعمال نماز در عمل دیگری مشغول شود و یا قلب نماز گذار به غیر از نماز به چیز دیگری مشغول شود به سبب این کارها ثواب نماز کم میشود. تعظیم قدر الصلاة لمحمد بن نصر المروزي (۱۷۲/ ۱)

به وضوی ناقص نماز خواندن: نماز وقتی قبول میشود که به طریقه درست اداء کرده شود و نماز وقتی صحیح میشود که به طریقه درست وضو کرده شود، زیرا که وضو از جمله شرطهای نماز است و بدون وضو نماز صحت ندارد. بعضی مردم وضوی ناقص میکنند و اعضای خود را پوره نمی شویند، بعضی مردم دستها را تا آرنج پوره نمی شویند، بعضی مردم پاهای خود را پوره نمی شویند که بعضی بجلک هایشان خشک می ماند و از بعضی پشت (کُری) های پاهایشان خشک می ماند در حالیکه الله تعالی فرموده است: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ} المائدة: (۶)

ترجمه: (از علامات ایمان طهارت و نماز است پس) ای کسانی که ایمان آورده اید چون به قصد نماز ایستادید پس روی و دستهای تان را تا آرنج بشوئید و سرهای خود را مسح کنید و پاهایتان را تا شتالنگ بشوئید.

توضیح: در آیه فوق به وضاحت آمده است که دستها را تا آرنج بشوئید و پاها را تا بجلک بشوئید. وقتیکه اعضاء در وضو پوره شسته نشود پس این وضو کامل نیست، وقتیکه وضو کامل نباشد پس به وضوی ناقص چگونه نماز قبول شود؟ در حدیث شریف در این باره وعید سخت آمده: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- رَأَى قَوْمًا وَأَعْقَابُهُمْ تَلَوَّحُ فَقَالَ « وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ أَسْبَغُوا الوُضُوءَ ». سنن أبی داود-ن (۳۶/ ۱)

ترجمه: از عبد الله ابن عمرو ابن العاص رضی الله عنهما روایت است او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم مردمی را دید که عقب پاهایشان می درخشید از خشکی (آب به آن قسمت نرسیده بود) نبی علیه السلام فرمودند: هلاکت باد برای عقب پاها از آتش (یعنی به آتش بسوزد عقب پاها) کسانی که وضو را کامل نمی کنند؛ پس آن نماز چگونه قبول شود که به طریقه صحیح و درست اداء کرده نشده باشد:

عَنْ آدَمَ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: يُدْعَى أَنَسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمَنْقُوصِينَ، قُلْتُ: وَمَا الْمَنْقُوصُونَ؟ قَالَ: الَّذِينَ يَنْقُصُ أَحَدُهُمْ فِي وَضُوئِهِ) عبد الرزاق الصنعاني (۳۷۱/ ۲)، تعظیم قدر الصلاة لمحمد بن نصر المروزي (۱۹۲/ ۱) وقال ابن رجب اسنايه جيد. فتح الباري - لابن رجب (۴۰۱/ ۴)

ترجمه: از آدم ابن علی رضی الله عنه روایت است او میگوید که من از عبد الله ابن عمر رضی الله عنهما شنیده ام که فرمودند: آواز کرده میشود بعضی کسانی را در روز قیامت (ناقصین) یعنی کوتاهی کنندگان. من برای او گفتم که ناقصین کی ها اند؟ عبد الله ابن عمر رضی الله عنهما فرمودند: ناقصین یعنی کوتاهی کنندگان کسانی اند که یکی از اینها در وضوی خود کوتاهی کرده اند.

به لباس ناپاک و در جای ناپاک نماز خواندن:

نماز وقتی قبول میشود که همه شرط های نماز رعایت کرده شود و از جمله شرطهای نماز پاکی لباس و پاکی مکان ازهر نوع نجاست است. زیرا که پاکی لباس و مکان از جمله شرطهای نماز است و وقتیکه شرط بجا کرده نشود مشروط تحقق پیدا نمی کند. بعضی اشخاص و بیشتر زنها به پاکی لباس توجه نمی کنند، با لباس های گنده نماز میخوانند، همچنان اکثر زنها در خانه های خود غرفه ای که برای نماز خواندن است به پاکی آن توجه نمی کنند و در جاهای ناپاک نماز میخوانند. الله تعالی فرموده است:

{ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ } المدثر: (۴)

ترجمه: ولباسهایت را پاکیزه دار! (از پلیدی ها، طوریکه بدن خود را پاک نگه میداریم).

خواندن نماز به عجله، اعتدال و اطمینان را مراعات نکردن در ارکان نماز:

نماز وقتی قبول میشود که به طریقه صحیح و درست اداء کرده شود و طریقه صحیح نماز این است که در نماز رکوع و سجده به سکون و اطمینان کامل اداء کرده شود. رکوع درست آن است که به اطمینان کامل به هر دو دست زانو ها گرفته شود و تسبیحات در آن پوره گفته شود و اعتدال در آن مراعات شود و بعد از آن به قومه بلند شود و در قومه هم تعدیل و اطمینان رعایت کرده شود. سپس به سجده برود و در سجده هفت اندام خود را به زمین بنهد و تسبیحات را پوره بگوید و اعتدال را در آن رعایت کند، سپس در جلسه بنشیند و به اطمینان جلسه بکند، سپس به سجده دوم برود مانند: سجده اول.

در رکوع وسجده اعتدال واجب است و تعریف اعتدال را امام ابن نجیم اینطور کرده است: (وهو تسكين الجوارح في الركوع والسجود حتى تطمئن مفاصله وأدناه مقدار تسبيحة وهو واجب على تخريج الكرخي وهو الصحيح كما في شرح المنية وسنة على تخريج الجرجاني وفرض على ما نقله الحاوي عن الثلاثة والذي نقله الجهم الغفير أنه واجب عند أبي حنيفة ومحمد فرض عند أبي يوسف). البحر الرائق (١/ ٣١٦)

اعتدال در رکوع وسجده آرامی وسکون اندامها را گفته میشود تا اندازه ای که تمام مفصل های نماز گذار مطمئن شود و کمترین اندازه اعتدال یکبار تسبیح گفتن است. تعدیل ارکان بنا بر تخريج امام کرخی واجب است و این قول صحیح است طوری که در منية المصلی آمده است: و به اساس تخريج امام جرجانی تعدیل ارکان سنت است و تعدیل ارکان فرض است بنا بر روایت ائمه ثلاثه که الحاوی نقل کرده است اما آنچه که علمای بزرگ بیشتر نقل کرده اند این است که تعدیل ارکان واجب است به نزد امام ابو حنیفه و امام محمد رحمهما الله و اما به نزد ابو یوسف رحمه الله فرض است.

بعضی مردم آنقدر به سرعت و عجله نماز میخوانند که نه رکوع آنها معلوم میشود و نه سجده آنها، به رکوع پائین میشوند در حالیکه کمر خود را پائین نکرده فوراً بلند میشوند و رکوع شرعی را اداء نکرد همچنان در اثنای سجده سر او به زمین نمی رسد فوراً بلند میشود و بعضی مردم پیشانی را در زمین می نهند و بینی او به زمین اصابت نمی کند و بعضی اوقات نماز گذار نمی فهمد که من چند رکعت نماز خواندم و یا در کدام رکن قرار دارم؟

نبی علیه السلام وقتیکه سجده میکردند، به هفت اندام سجده میکردند. به هردو زانوها، به هر دو دست ها، و به هر دو پنجه پاها، پیشانی و بینی.

در یک روایت آمده: عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ عَلَى الْجَبْهَةِ، وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ وَالْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ، وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ وَلَا نَكَفَتِ الثِّيَابَ وَالشَّعْرَ» صحیح البخاری (١/ ١٦٢)

ترجمه: از حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما روایت است، او می گوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: به من امر شده است که من سجده کنم به هفت اندام خود به پیشانی و به دست اشاره کرد به بینی خود و به هر دو دستان خود و به هر دو زانوهای خود و به هر دو نوک پنجه های پاهای خود (و به من امر شده است) جمع نکنم لباس و موی ها را، اگر نماز گذار اینطور نماز را اداء نکند پس این همان نمازی است که به طریقه صحیح و درست اداء نشده و قبول هم نمیشود.

در یک روایت آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَدَّ وَقَالَ: «ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ فَرَجِعْ يُصَلِّي كَمَا صَلَّى ثُمَّ جَاءَ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ ارْجِعْ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ ثَلَاثًا فَقَالَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَحْسِنُ غَيْرُهُ فَعَلَّمَنِي فَقَالَ إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ مَا تَيَسَّرَ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَاكِعًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَعْتَدِلَ قَائِمًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ جَالِسًا وَأَفْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا» صحیح البخاری (٢/ ١٦٨)

ترجمه: از حضرت ابوهریره رضی الله عنه روایت است، او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم به مسجد تشریف آوردند، در این اثنا شخص دیگری هم به مسجد آمد و نماز را اداء کرد، سپس نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و سلام داد رسول الله صلی الله علیه وسلم جواب سلام او را داد و برایش فرمود: برو دوباره نماز را اداء کن تو نماز اداء نکرده ای! آن شخص رفت همانطور نماز اداء کرد طوری که قبلاً خوانده بود، سپس به نزد نبی علیه السلام آمد سلام داد؛ رسول الله صلی الله علیه وسلم دوباره برایش فرمود:

برو نماز برپا بدار تو نماز اداء نکرده ای. همینطور سه بار تکرار شد، گفتار رسول الله صلی الله علیه وسلم و نماز اداء کردن آن شخص؛ در اخیر آن صحابی عرض کرد قسم به آن ذاتی که تو را به حق فرستاده است من از این بیشتر خوب نماز خوانده نمیتوانم. برای من رهنمائی کن؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم برایش فرمود: وقتیکه به نماز ایستاد شدی الله اکبر بگو سپس قرآن کریم را به اندازه ایکه برای تو آسان است بخوان! بعداً رکوع کن به اندازه ایکه در رکوع مطمئن شوی (یعنی سر با سرین برابر شود) سپس از رکوع سر خود را بلند کن تا اینکه در حالت ایستادن مطمئن شوی، سپس سجده کن تا اینکه در سجده مطمئن شوی یعنی آرام بگیری، سپس از سجده سر خود را بلند کن در حالتی که در جلسه مطمئن شوی و این کار را در همه نماز انجام بده...

در باره رعایت اطمینان و سکون در سجده و رکوع در یک حدیث شریف دیگر آمده است: عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُجْزِي صَلَاةً لَا يُقِيمُ فِيهَا الرَّجُلُ - يَعْنِي - صَلَاتَهُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ». سنن الترمذي (۵۱/۲)

ترجمه: از ابو مسعود انصاری روایت است او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: جائز نمیشود آن نمازیکه برابر نمی کند یک شخص پشت خود را در رکوع و سجده.

در روایت امام نسائی آمده است: عَنْ أَنَسِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اعْتَدِلُوا فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ» سنن النسائی (۱۸۳/۲)

ترجمه: از انس رضی الله عنه روایت است که نبی علیه السلام فرمودند: اعتدال کنید در رکوع و سجده.

کسانی که به عجله نماز میخوانند، رکوع و سجده را درست اداء نمی کنند، آنها را بدترین سارق گفته شده است. در حدیث شریف آمده است: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ أَسْوَأَ النَّاسِ سَرِقَةً، الَّذِي يَسْرِقُ صَلَاتَهُ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ يَسْرِقُهَا؟ قَالَ: «لَا يُتِمُّ رُكُوعَهَا وَلَا سُجُودَهَا». مسند أحمد مخرجا (۹۰/۱۸)

ترجمه: از ابوسعید خدری رضی الله عنه روایت است او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: بدترین انسان ها در سرقت کسانی اند که از نماز سرقت میکنند، صحابه کرام عرض کردند ای رسول خدا! در نماز چگونه سرقت میشود؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: رکوع و سجده آن به طریق درست اداء کرده نشود (یعنی بدون اطمینان و سکون نماز خواندن).

عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حَدِيثِ رَأَى رَجُلًا لَا يُتِمُّ رُكُوعَهُ وَلَا سُجُودَهُ فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ قَالَ لَهُ حَدِيثُهُ: «مَا صَلَّيْتَ قَالَ وَأَحْسِبُهُ قَالَ لَوْ مَتَّ مَتَّ عَلَى غَيْرِ سُنَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» صحيح البخاري (۴۰۰/۱)

ترجمه: حضرت حدیفه رضی الله عنه شخصی را دید که در اثنای نماز خواندن رکوع و سجده را به طریق درست اداء نکرد، وقتیکه آن شخص از نماز فارغ شد حضرت حدیفه رضی الله عنه برایش فرمود: شما نماز نخواندید، راوی میگوید من گمان میکنم که اینطور فرمودند: اگر تو بمیری، تو به طریق رسول الله صلی الله علیه وسلم نمی میری. بلکه به طریق سنت دیگران می میری.

رسول الله صلی الله علیه وسلم از خواندن نماز به سرعت و عجله منع کرده است و از کدام نمازیکه رسول الله صلی الله علیه وسلم منع کند؛ پس چگونه آن نماز به درگاه پروردگار قبول شود.

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شَبَلٍ الْأَنْصَارِيِّ، أَنَّهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَهَى فِي الصَّلَاةِ عَنْ ثَلَاثٍ: نَقْرِ الْغُرَابِ، وَافْتِرَاشِ السَّبْعِ، وَأَنْ يُوطِنَ الرَّجُلُ الْمَقَامَ الْوَاحِدَ كَالْإِطَانِ الْبَعِيرِ». مسند أحمد مخرجا (۲۹۴/۲۴)

ترجمه: از حضرت عبدالرحمن بن شبل رضی الله عنه روایت است او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم در نماز از سه قسم اعمال منع کرده است: از منقار زدن مانند زغ، یعنی (به عجله نماز خواندن) دستان خود را هموار نهادن درحالت سجده مانند درنده؛ واز اینکه شخصی در مسجد برای ادای نماز جای خاصی را تعیین کند مانند: تعیین کردن شتر یک جای خاص را درخواب گاه شتران.

نماز خواندن در حالت غفلت وعدم حضور قلب:

یکی از کارهایی که مردم به آن مبتلاء اند این است که بعضی اشخاص نماز میخوانند، ولی قلب هایشان غائب اند و به کارهای دنیوی فکر میکنند و به این نمی دانند که در کدام رکن از ارکان نماز ایستاده اند. و به این هم نمی دانند که در قیام اند و یا در رکوع و یا سجده بلکه قلب او از نماز غافل می باشد. حضور قلبی نمی داشته باشند یا در امور دکان خود، یا در امور تجارت، یا امورات پول، از قبیل فایده و توان فکر میکنند؛ و وقتی که امام سلام بگرداند او هم سلام میگرداند. پس اینگونه نماز چگونه قبول شود که درحال بی توجهی و خواب اداء شود.

امام محمد بن نصر مروزی میگوید: عظمت نماز این است که به تمام جوارح (اعضاء) اداء شود و این خصوصیت نماز است بالای سائر عبادات که دیگر عبادات بعضی به زبان اداء میشود، بعضی به سائر اعضا اما نماز آن عبادتی است که به تمام اعضا و اندام ها باید اداء شود. و بنده باید تمام اعضای خود را به نماز ایستاد کند و قلب خود را به نماز مشغول کند تا اینکه بداند که چه چیزی را تلاوت میکند و چه میگوید. تعظیم قدر الصلاة لمحمد بن نصر المروزی (۱/ ۱۷)

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرِ الْجُهَنِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ يُقْبَلُ عَلَيْهِمَا بِقَلْبِهِ وَوَجْهِهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ» سنن أبي داود ت الأرئووط (۱/ ۱۲۲)، سنن النسائي (۱/ ۹۵)

ترجمه: از حضرت عقبه بن عامر رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: هرکس درست وضو کند سپس دو رکعت نماز را به این طریق اداء کند که قلب او متوجه نماز باشد و در اعضای بدن سکون باشد، یقیناً از برای او جنت واجب میشود، ابوداود توضیح: در حدیث فوق آمده است که دو رکعت اداء کند و در آن قلب و روی او متوجه باشد. یعنی قلباً حاضر باشد و توجه کامل او به نماز باشد. جنت از برای او واجب شد، و اگر کسی در حالت غفلت و بی پروائی و در حالتی نماز میگذارد که قلب او حاضر به نماز نیست پس این فضیلت نصیب او نمیشود.

در حالت نماز به لباس و ریش خود بازی کردن که مخالف خشوع و عمل مکروه است:

نماز وقتی قبول میشود که به طریقه صحیح اداء کرده شود و طریقه اداء کردن صحیح نماز این است که نماز به خشوع و خضوع اداء شود و در نماز به لباس، ریش، مابایل، مسواک و غیره چیزها مشغول نشود؛ زیرا که نماز کامل آن است که به خشوع و عاجزی اداء کرده شود؛ لباس، ریش و مابایل را پائین و بالا کردن و دست زدن عمل مخالف خشوع و خضوع است. الله جل جلاله آن مومنانی را کامیاب گفته است که آنها در نماز خود خشوع میکنند، طوری که الله تعالی فرموده است: {قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ (۱) الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ} المؤمنون: (۲)

ترجمه: به راستی که مومنان کامیاب و رستگار شدند، آنانی که در نماز خود متواضع و ترسناک اند.

توضیح: معنی [خاشعون] تواضع کننده و ترسنده است. مفسرین در تفسیر این آیت میگویند: محل خشوع دو چیز است؛ یکی قلب است، که نماز گذار باید قلباً در نماز عاجزی را اختیار کند و دیگر چشم است، نماز گذار باید به چشم خشوع پیدا کند و به آسمان چشم خود را بلند نکند.. النکت والعیون (۴/ ۴۶)، تفسیر ابن کثیر (۳/ ۲۹۲)

در یک روایت آمده است: عن أبان قال رأى بن المسيب رجلا يعبث بلحيته في الصلاة فقال إني لأرى هذا لو خشع قلبه خشعت جوارحه).
مصنف عبد الرزاق (٢/ ٢٦)

ترجمه: از ابان رحمه الله روایت است او میگوید که سعید ابن المسيب شخصی را دید که در نماز باریش خود بازی میکند و سعید ابن المسيب گفت: اگر در قلب او خشوع می بود؛ در اندام های او هم خشوع می بود. فقهای کرام میگویند که به لباس، ریش و موی ها بازی کردن و صدای انگشتان خود را کشیدن و طرف چپ و راست نگاه کردن مکروه است. اگر این کارها در نماز زیاد صورت گیرد این را عمل کثیر گفته میشود و به عمل کثیر نماز فاسد میشود. در آیه دیگری الله تعالی به سکون و آرامی در نماز امر کرده و فرموده است: {حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ} البقرة: (٢٣٨)

ترجمه: بر ادای نماز ها محافظت و پا بندی کنید و خصوصاً نماز میانه (نماز عصر) و منقاد (فروتانه) برای الله بایستید.

امام ابن کثیر رح در تفسیر [قانتین] مینویسد: (أبي خاشعين ذليلين مستكينين بين يديه). تفسیر ابن کثیر (١/ ٣٦٤)

ترجمه: خشوع کننده، عاجزی کننده و سکون اختیار کننده به حضور الله تعالی .

در احادیث شریف به سوی آسمان نگرستن و به موی ها بازی کردن و یا طرف چپ و راست نگاه کردن را عمل خلاف خشوع شمرده شده است. عن جُبَيْرِ عَنْ عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، أَنَّهُ قَالَ إِنَّ شَيْئًا لَأُحَدِّثُكَ بِأَوَّلِ عِلْمٍ يَرْفَعُ مِنَ النَّاسِ؟ الْخُشُوعُ، يُوشِكُ أَنْ تَدْخُلَ مَسْجِدَ جَمَاعَةٍ فَلَا تَرَى فِيهِ رَجُلًا خَاشِعًا). سنن الترمذی (٤/ ٣٢٩)

ترجمه: جبیر رح می گوید که حضرت عباد بن صامت رضی الله عنه فرمودند: اگر خواست شما باشد من برای تان می گویم که کدام یک علم از مردم برداشته میشود؟ (علمی که اولاً از مردم برداشته میشود آن عبارت از) خشوع است آن وقت دور نیست که مردم به مساجد بسیار می آیند اما شما در بین آنها یک خشوع کننده را نمی بینید.

سبقت کردن از امام در افعال و ارکان نماز :

به درگاه الله تعالی آن نمازی قبول میشود که به طریقه صحیح و درست اداء شود و آن نمازیکه به طریقه صحیح اداء کرده نشود قبول نمیشود، مانند: سبقت کردن از امام در رکوع و قبل از امام سجده کردن، قبل از امام سلام گشتاندن؛ بعضی مردم دیده میشود که امام هنوز تکبیر رکوع و یا سجده را نگفته است و او قبل از امام به رکوع پائین شده و یا به سجده افتیده است، و امام به طور کامل سلام نگشتانده و او قبل از امام سلام میگرداند که در این باره وعید زیادی آمده است و این عمل سبب عدم قبولیت نماز میگردد.

در حدیث شریف آمده است: عن أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَّا يَخْشَى الَّذِي يَرْفَعُ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ، أَنْ يُحَوَّلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ جِمَارٍ؟» صحيح مسلم (١/ ٣٢٠)

ترجمه: از ابو هریره رضی الله عنه روایت است او میگوید که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: آیا نمی ترسد آن شخص که سر خود را بلند میکند قبل از امام از اینکه بگرداند الله تعالی سر او را مانند سر خر.

در یک روایت دیگر آمده است: عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ شَيْبَانَ، عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَبْلَ الْإِمَامِ فَلَا صَلَاةَ لَهُ» مصنف عبد الرزاق الصنعاني (٢/ ٣٧٥)

ترجمه: از عبدالرحمن ابن شیبیه روایت است و او از پدر خود روایت میکند که نبی علیه السلام فرمودند: کسیکه سر خود را قبل از امام در رکوع بلند میکند پس از برای او نماز نیست. یعنی نماز او قبول نمیشود.

در وقت مکروهه نماز خواندن:

نماز صحیح و درست آن است که در وقت معین اداء کرده شود، زیرا که الله تعالی فرموده است: { إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا } النساء: (۱۰۳)

ترجمه: زیرا نماز بر مومنان در اوقات معین فرض شده است.

امام بیضاوی رح در تفسیر [کتاباً موقوتاً] میگوید: فرضاً محدود الأوقات لا يجوز إخراجها عن أوقاتها في شيء من الأحوال.

فرض در اوقات محدود شده جائز نیست بیرون کردن نماز از اوقات آن در هیچ حالت. تفسیر البیضاوی (۲/ ۲۴۸)

بعضی مردم می نشینند تا اینکه وقت نماز خارج شود و یا در اثنای خارج شدن باشد سپس بلند میشوند و نماز میخوانند، و در حدیث این چنین نماز را نماز منافقین گفته شده است.

عن أنس بن مالك قال سمعت رسول الله -صلى الله عليه وسلم- يقول « تِلْكَ صَلَاةُ الْمُنَافِقِينَ تِلْكَ صَلَاةُ الْمُنَافِقِينَ تِلْكَ صَلَاةُ الْمُنَافِقِينَ يَجْلِسُ أَحَدُهُمْ حَتَّى إِذَا اصْفَرَّتِ الشَّمْسُ فَكَانَتْ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ أَوْ عَلَى قَرْنَيْ الشَّيْطَانِ قَامَ فَتَقَرَّ أَرْبَعًا لَا يَذْكُرُ اللَّهَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ». سنن أبي داود- (۱/ ۱۵۹)

ترجمه: از انس ابن مالک رضی الله عنه روایت است او میگوید که نبی علیه السلام فرمودند: آن نماز منافق است، آن نماز منافق است، آن نماز منافق است که می نشیند یکی از شما تا وقتی که آفتاب زرد گردد و در بین قرنین (شاخ) شیطان واقع شود و یا اینطور فرمودند: به شاخ های شیطان برسد سپس برخیزد و چهار بار (منقار) بزند مانند مرغان.

ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم وتب علينا انك انت التواب الرحيم

والسلام عليكم